Год. I. Пятніца 30 сьнежня 1921 г. № 7.

РАНІЦА

штодзенная, грамадзкая, палітычная і літэратурная газэта

АДРЕС РЕДАКЦЫІ і КАНТОРЫ
Вільня, Вострабрамская № 4, „Hotel Szlachecki“ пак. № 2.
Рэдакцыя адчынена што дня, апрача сьвят, ад 11 да 1 і ад 5 да 7 гадз.

Цана нумару 20 марак.
Падпіска на 1 мес. . . 400 марак.
З перасылкай 1 „ . . 500 „
За граніцай ў два разы даражэй.

ЦАНА АБВЕСТАК:
За адзін радок звычайнага друку на 1 стр.—60 м.
ў тэксьце . . . . 75 м.
за тэкстам . . . . 40 м.
Для шукаючых працы на 10 прац. таней.

Беларусы! Усе на выбары, як адзін! Усе на абарону Бацькаушчыны!

АБВЕСТКА.

Аддзел Асьветы пры Ц. К. К. С. паведамляе усіх беларускіх вучыцялеў, што яны у сваім інтэрэсе, як найхутчэй павінны зарэгістравацца у Аддзеле Асьветы. Тыя вучыцялі, якія ня могуць самі прыехаць у Вільню, павінны зьвярнуцца па пошце па анкетныя лісты, і запоўніўшы іх прыслаць у Асьветны Аддзел пры Цэнтральным Камітэце Краевай Сувязі: Вільня Ахвярная 4 пак. 2. Рэгістрацыя вядзецца у Аддзеле Асьветы, што дня ад 10 г. раніцаю да г.3-цей па палудні.

Рэдакцыя газэты просіць п. падпісчыкаў высылаць у пару грошы за газэту. Калі грошы ня будуць адтрымывацца, то высылка газэты будзе затрымана.

Кантора газэты „Раніца“ паведамляе, што магазынам выпісываючым газэту дзеля прадажы, кантора будзе рабіць 30 проц. уступкі.

Беларуская Прадвыбарная Акцыя.

Беларускі Выбарчы апарат ўжо зусім з'арганізаваны.

Цэнтральны Беларускі Выбарчы Камітэт месьціцца па **вул. Ахвярнай д. 4**; адчынены увесь дзень.

Усялякія інфармацыі выдаюцца дзяжурным.

Акружныя Беларускія Выбарчыя Камісіі ўжо ад тыдня працуюць у **Ашмянах і Камаях**.

Першая выбарчая літэратура расслана ў вялікім ліку экзэмпляраў.

Выбарчы Камісар п. **Адам Курыловіч**, аб'ехаў асабіста вокругі Ашмянскі і Камайскі.

Агульны настрой люднасьці прыхільны да выбараў.

Сьцьверджана, што шмат адозваў раскінута ўрадам Ластоўскага і партыяй эс-эраў.

Гэтыя дэмагагічныя звароты да народу ня маюць жадных водгукаў.

Выбарчыя сьпіскі на вокругі Ашмянскі і Камайскі аканчацельна зацьверджаны.

Вільня 30 сьнежня.

Да выбараў у Віленскі Сойм застаецца толькі дзесяць днёў— тэрмін вельмі кароткі і нашы палітычныя ворагі руплцца з усей моцы скарыстаць гэты час.

Праўда, праца іх ня толькі марная, але і вельмі цяжкая, бо трэба белае выдаць за чорнае...

Напрыклад, з усіх бакоў Віленшчыны надходзяць весткі, што усе жыхары, за выключэньнем некалькіх партый, адносяцца да выбараў вельмі прыхільна. Кожны дзень да нас у рэдакцыю заходзяць прыехаўшыя ў Вільню беларускія прадстаўнікі—сяляне, народныя вучыцелі, сьвяшчэньнікі, інтэрэсуюцца прадвыбарнай акцыей і ўсе, як адзін, кажуць, што найлепшы выхад для Сярэдняй Літвы— далучэньне да той часткі Беларусі, якая знаходзіцца пад Польскай Уладай. Усе, як адзін, кажуць, што будуць галасаваць, каб паслаць у Сойм сваіх прадстаўнікоў.

БЕЛАРУСЫ!

Вашыя выбарчыя сьпіскі, за якія усе мусіце галасаваць як адзін.

Па Ашмянскаму вокругу сьпісак № 6.

1. **Аляксюк Павал.**
2. Тарчэўскі Янка.
3. Карэнда Міхал.
4. Буткевіч Пётра.
5. Камароўскі Фэлікс.
6. Стрыга Аляксандар.
7. Субач Францык.
8. Ганусевіч Ігнат.
9. Родзька Андрэй.
10. Чыжэўская Мар'я.
11. Барчоўскі Язэп.
12. Семян Сьцяпан.

Па Камайскаму вокругу.

1. **Шышкоў Васіль.**
2. Бэкіш Янка.
3. Міхайлаў Фядот.
4. Цьвілэнь Марцін.
5. Барсукоў Васіль.

Выбарчы Камісар
Адам Курыловіч.

А аднаднёўцы пад рознымі назвамі, але адной бальшавіцка-нямецкай фірмы, каб зьбіць з пэўнага шляху Беларускі народ, друкуюць фальшывыя нападкі ні бы то да іх „з усіх канцоў краю даходзяць весткі, што настрой насяленьня вельмі ня прыхільны да выбараў у ладжаны палякамі Сойм Вільні“.

Мала гэтага, бальшавіцка-нямецкія найміты нагла зацьвярджаюць, ні бы то арганізаванае беларускае грамадзянства адмовілася „ад усялякага ўчасьця ў выбарах у Віленскі Сойм; зацьвярждаюць, што „выбары робяцца ў гэткіх ненармальных варунках дзеля таго, каб ніхто ня мог перашкодзіць Сойму прылучыць нашу Бацькаўшчыну да Польшчы, накінуць нам цяжкае ярмо панскае ўлады“.

Як раз ня ўсё „арганізованае беларускае грамадзянства“, а толькі маленькая група людзей, адорваных ад беларускага народу, людзей стаўшых на фальшывую дарогу сяброўства з ворагамі беларускай нацыянальнай ідэі і беларускага адраджэньня, людзей прадаючых сваю Бацькаўшчыну немцам і бальшавіком, толькі гэтая беларуская група вядзе наглую агітацыю проці выбараў у Сойм, а тое што засталося апроча гэтай маленькай групы — ўсе беларускае грамадзянства, — наймацнейшыя і найпаважнейшныя беларускія арганізацыі і партыі, сялянства — ўсе жадаюць падаюць свой голас у Віленскі Сойм, усе жадаюць мець сваіх пэўных прадстаўнікоў, якія баранілі бы ў Сойме беларускую справу і выявілі бы пажаданьне беларускага народу далучыцца да тых сваіх братоў, якія ўжо знаходзяцца пад Польскай Дзяржаўнасьцю, бо лепшага выхада для нас няма.

І чаму-ж гэтыя найміты кажуць, што выбары робяцца ў „ненармальных варунках“? У чым выяўляецца гэтая ненармальнасьць? Мо ў тым, што ў час выбараў дазволена такая свабода друку якой няма амаль ні ў адным гаспадарстве? Мо ў тым, што інстытуцыі свабодна робяць і пашыраюць сярод насяленьня фальшывыя пастановы, ўзурніруюць права кіраваць палітыкай ўсяго беларускага народу, без яго ведама і згоды?

Мо ў тым, што гэтыя найміты, свабодна, ні чым ня рызыкуючы, зводзяць, гаворучы, што выбары ў Сойм робяцца, каб „накінуць нам цяжкая ярмо панскае ўлады“?

Як можна гаварыць такую яўную няпраўду, калі ўсім ведама, якія шырокія правы для ўсіх жыхароў дае Польская Канстытуцыя!

Як можна гаварыць такую ману, калі ў нас ёсьць пэўныя дакумэнты аб тым, што нашы браты палякі крэсоўцы яшчэ ў пачатку гэтага году прызналі права на аўтаномнае істнаваньне Беларусі?

Не, паны найміты! Подлымі спосабамі вясьці барацьбу з сваімі палітычнымі ворагамі ня можна! Беларускага народу вы не ашукаеце—ён чуў ужо ўсялякія гамонкі, усялякія абяцанкі. Чуў і не адзін раз паверыў ім і потым разьлічыўся за іх сваёй скурай і крывёю, сваім коштам... Цяпер селянін паразумнеў і ня пойдзе з вамі, якія-бы вы яму пастановы і маніфэсты ня пісалі...

За сьветлую будучыну Беларусі, за лепшую долю гаротнага народа, кабеты, старцы, дзядзькі,—усе падайце свой голас у выбары у Віленскі Сойм!

ТЭЛЕГРАМЫ.

МАСКВА. 29. XII. (А, В.) У Крэмлі адбылося надзвычайнае сабраньне народных камісараў, якія абсуждалі катастрафічнае грашавое становішча Савецкай Расеі. На канфэрэнцыі апроч тутэйшых камісараў, былі спэцыялісты па грашоваму аддзелу. Прафэсар Богалепаў зрабіў увагу, што без дапамогі з за граніцы і бяз зьмены савецкай валюты, ня можна палепшыць фінансавага становішча Савецкай Расеі. Друкаваных у такім вялікім ліку банкнотаў, ня можа хапіць навет каб пакрыць выдаткі гаспадарства. Паперы і іх друкаваньне перавышаюць вартасьць гэтых банкнотаў. Запасы золата ў банку Савецкай Расеі зьнішчаны. У рэзультаце канфэрэнцыя пастанавіла зрабіць распараджэньне ўзяць на падлічэньне інвэнтар гаспадарства і яго коштоўнасьць перавясьці на вартасьць золата.

БЕЛГРАД. 29. XII. (А. В.) Кароль Аляксандар адбыў да Люблянаў па ўступленьні на трон.

ХАРКАЎ. 29. XII. (А. В.) Харкаўскія весткі паведамляюць, што Савецкім ўрадамі ў Жытоміру раскрыты Пятлюраўскія арганізацыі, якія маюць зьвязь з атаманам Ціўцюнікам. У той час па ўскрыцьці былі растрэляны 12 асоб і 2 кабеты.

МАСКВА. 29. XII. (А. В.) Дня 24 сьнежня Пасол Стэфанскі разам з Зелязінскім, а так сама з аташэ Добчынскім, даведаўся да цывільных польскіх палонных у лагеры Іваноўскага. Камісія зьвярнула увагу, што памяшчэньне палонных чыстае і ў парадку. Заўважыла на койкі і малую атопку...

Далей пасол Стэфанскі сьвідзецельстваваў абоз Новаспаскі, у якім знайшоў у той час 153 палякі.

ХАРКАЎ. 29 XII. (А. В.) Да Харкова прыбыў прадстаўнік місіі Гоовера, які едзе да Масквы, атрымаць 5 вагонаў харчоў.

ХАРКАЎ. 29 XII. (А. В.) Дня 26 сьнежня памёр ў Палтаве вядомы расейскі паэта Караленка.

ПОЗНАНЬ 29. XII. (О. В.). Па рэвізіі вайсковай ў Пазнані адбылося сьнеданьне афіцэраў, якім удзяліў чэсьць Начальнік гаспадарства разам з урадамі вокруга па палудні. Начальнік гаспадарства быў на парадзе ў службе ў Ратушы, куды прыехаў кардынал Дальбор, прадстаўнікі пазнанскіх ўрадаў цывільных і вайсковых з міністрам Выбіцкім. Першы адказаў рэч віцэ прэзыдэнт Кедаш, які быў вучасьнікам вялікага польскага паўстаньня і інш.

ВЕДЭН 29 XII. (А. В.). У Ведню цяпер знаходзіцца вельмі шмат эмігрантаў ўкраінцаў якія стаяць ў саюзе з новай акцыяй Пятрусевіча, падтрымліваючага Пятлюру.

Як бы праўда, што гэта усіленьне застаецца без рэзультату.

БУХАРЭСТ 29.XII. (А. В.) Саабшчэньня румынскія поведамляюць аб дэзарганізацыі сабранай вясной чырвонай арміі, па прычыне страшэннага становішча гаспадаркі ў районах губэрній: Херсонскай і інш... Па гэтым прычынам на ваколіцах Адэсы жыцьцё так сама не спакойнае.

БЭРЛІН. 29. XII. (А. В.) „Deutsche Allgemeine Zeitung" паведамляе з Лёндану, што шырыцца паўстаньне ў Эгіпту. Кабінэт пастанавіў зрабіць пратэст проці паступкаў цяперашняга ангельскага ўраду.

◆◆◆◆

Шапка-нявідзімка.

(сьвяточнае апавяданьне) глядзіце № 6 „Раніцы".

Першы пакорна ўзяў пяро, памачыў у атрамант і пачаў пісаць.

Піша „Дзед Кузьма" — дыктаваў трэйці,—„дык ня слухайце-ж браты беларусы, працоўныя людзі, нікога, а толькі свайго Нацыянальнага Бальшавіцкага Кабінэту, які загадаў, каб мы на гэтыя выбары, барані Бог, ня йшлі..."

— Пачакайце, дайце прачытаць, што ён напісаў, сказаў другі, увесь час сядзеўшы моўчкам.

— Чытай! коратка адказаў першы і падаў яму паперу.

Той прачытаў і пачырванеў.

— А чаму тут напісана „Нацыянальнага Бальшавіцкага Кабінэту? спытаў ён. Ці-ж гэта можна абвяшчаць усяму сьвету тое таемнае, што хаваецца ў сэрцу?

— А! ускочыў з мейсца трэйці. „Гэта здрада!"

— Я, здраднік? абразіўся першы „глядзі, каб я табе ў морду ня даў!

— Мне? закрычаў трэйці.

—Мо і табе! крыкнуў наступаючы на яго першы...

Э, кепская справа! Зараз будзе мардабой! падумаў я і выскачыў за дзьверы.

Пайду—думаю ў другое мейсца, пагляджу што робіцца:

Пайшоў у рэдакцыю аднаднёўкі №1. Бачу сядзіць нейкі тып. Здаецца некалі, бачыў я яго ў пакойніцы Белвойкамісіі, і бачыў заўсёды з Бахусам...

Па сьценах надпісы: „За грошы прадам роднага айца, матку..." „За бутэльку гарэлкі не пашкадую і бацькаўшчыны."

— „Добры дзень - кажу я тыпу- зрабеце ласку, скажыце, чаму Вы ў сваёй аднаднёўцы пішаце ўсялякія інсінуацыі проці нашага паважанага і ўсім вядомага беларускага дзеяча і праўдзівага, вельмі карыстнага для беларускай справы дзеяча п. Паўлюка Аляксюка?

Тып зморшчыўся, затурбаваўся, схапіўся з мейсца і захадзіў па пакою.

— „Даражэнькі паночку, загаманіў ён, я не вінаваты.., Далі-бо, не вінаваты! Яны мне грошы плоцяць-нямецкія марачкі, дык няўжо-ж я вораг самому сабе?

- Так, так, кажу я. А адкажыце-ж мне яшчэ на адно пытаньне; чаму вы ведзеце агітацыю проці выбараў ў Віленскі Сойм? Чаму не жадаеце, каб беларускі народ выявіў сваю волю? Каб народ заявіў на ўвесь мір аб сваіх пажаданьнях, аб сваіх патрэбах і жалях?

Пры гэтым пытаньні тып яшчэ мацней затурбаваўся. Навет сьлёзы паказаліся ў яго на вачох.

— „Ці-ж вы гэтага не зразумееце? з жалем сказаў ён—я проці Сойму дзеля таго, што, калі беларускія прадстаўнікі выявяць у Сойме волю народу,—дык мне і тым, хто дае мне грошы, ня будзе мейсца на сваёй зямельцы!

Мы павінны будзем шукаць прытулку ў Коўне, ці ў Бэрліне... Скончыцца тады наша праца ў Сродковай Літве і застанемся мы бяз грошаў, без гарэлкі.

Тут ён голасна заплакаў. — і цяпер ужо — дадаў ён усхліптываючы — нашых бьюць сяляне, як мы пакажамся на вёску, што-ж будзе тады, пасьля выбараў?

Я нічога яму не адказываючы, вышаў з рэдакцыі.

* * *

Пайшоў у рэдакцыю „Аднаднёўкі № 2. Бачу сядзіць чалавек і на ім чырвонымі літэрамі напісана: „Беларускі Здраднік" Працую на карысьць „дзеячоў" з нацыян. кабінэту і на карысьць усіх народаў, апроч свайго-беларускага.

Ну, думаю — з гэтым і гаманіць няма чаго! Узяў і выйшаў на чыстае паветра.

* * *

Мяне пацягнула ў вёску. Захацелася паглядзець на нашых сялян, ды папытаць, ці маюць яны давер'я да нацыянальнага кабінэту.

Скінуў я шапку — нявідзімку, надзеў, кажух, ды паехаў у вёску.

Вайшоў у хату, павітаўся з гаспадаром і пытаю яго:

Чулі вы пра Беларускі нацыянальны кабінэт?

— Не, ня чуў, коротка адказаў гаспадар, ды нам і непатрэбны ні якія кабінэты, бо мы людзі простыя, ня вучоныя...

— А часопісі беларускія вы чыталі?

Не, ня чытаў, ізноў адказаў гаспадар.

— І ніколі ня бачылі іх? дапытываўся я.

— Бачыў я, бачыў, ды... не дагаварыў гаспадар.

— Ведаю, скончыў за яго я „на цыгаркі спалілі... Ну, а на выбарах у Віленскі Сойм будзеце галасаваць? экзамэнаваў я.

— Чаму-ж не? трэба галасаваць. Мы не такія ўжо цёмныя людзі, загаманіў гаспадар.—Каб адказывацца ад свайго права мець у Сойме свайго прадстаўніка, які будзе бараніць нас і выявіць волю нашага народу...

— А ці ёсьць у вас на вёсцы такія, што ня хочуць галасаваць і выбіраць сваіх прадстаўнікоў? Ізноў задаў пытаньне.

— Не, адказаў гаспадар — у нас такіх няма... Увесь беларускі народ пойдзе, як адзін, на выбары! А калі да нас з'явяцца агітатары, дык мы іх не пашкадуема!.

Тут я павітаўся з гаспадаром і пайшоў назад у горад.

* * *

Па дарозе я сустрэў двух людзей Гэта былі ваўкі ў авечай скуры,,. Але як я бачыў — яны пабаяліся ісьці на вёску...

Можа ўжо чулі, што увесь Беларускі Народ парашыў падаць свае галасы і выбраць прадстаўнікоў у Віленскі Сойм.

Карэцкі.

◆◆◆◆

ХРОНІКА

Загадчыкі Беларускай асьветы.

Цэнтральны Камітэт Краёвай Сувязі атрымаў згоду Міністэрства Асьветы Польшчы на назначэньне загадчыкаў аддзеламі беларускай асьветы: аднаго пры Міністэрстве Асьветы, а другога пры Навагрудзкім Куратары.

Школьныя падручнікі.

Справа са школьнымі падручнікамі залатвена Цэнтр. Кам. Краёвай Сувязі. У бліжшым часе Камітэтам будзе аб'яўлены конкурс на састаўленьне гэтых падручнікаў і прыступлена да іх надрукаваньня.

◆◆◆◆

КАРЭСПАДЭНЦЫЯ

З Дунілавіцкага павету.

(Ад нашага карэспандэнта.)

У Дунілавічскім павеце ёсьць некалькі школ, у якіх ідзе прыватная навука на беларускай мове. Але сяляне ня вельмі ахвотна згаждаюцца на адкрыцьце такіх школ. Яны жадаюць каб школы ці прыватныя, ці ўрадовыя адчыняліся з дапамогай з боку ўраду. Лік дзяцей ў істнуючых школах малы, бо тутака народ бедны, а каб пусьціць дзіця ў школу, трэба ня толькі адзець і даць на дарогу, але і заплаціць вучыцелю. Добра ведаючы такое кепскае становішча нашага селяніна я, зараз жа зьвярнуўся да польскага ўраду і прасіў пазваленьня адчыніць прыватную ці ўрадовую школу з выкладаньнем у ёй беларускай і польскай мовы. І вось п. інспэктар на гэта адказаў, што ён баіцца, быццам школа будзе мець палітычны характар, і дзеля гэтага прыватных школ быць ня можа, а тым балей ўрадовых. Я лічу, што гэта толькі адна адгаворка, каб затрымаць школьную справу, як мне гэта рабілі і ў Дзісненскім павеце, ка[...] я хацеў там адчыніць беларускую школу.

Працаўнік.

З'езд Віл. сувязі каапэратываў.

28 сьнежня у польскім працоўным доме адкрыўся з'езд упаўнамочаных Віленскай сувязі каапэратываў. Дэлегатаў даволі многа.

З'езд адчыніў Старшыня часовай камісыі п. Краскоўскі (ён жа старшыня Віл. Нацыян. Кам.) правітаньнем на Беларускай мове, якое перакладаецца на польскую, літоўскую і жыдоўскую мовы.

Пасьля гэтага выбіраецца прэзыдыум. Старшыня сходу кс. Станкевіч зьвяртаецца з невялічкай прамовай. Далей п. Вольскі ўносе прапазыцыю адлажыць сход, да 2 гадз. пакуль ня прыедуць дэлегаты, прапазыцыя гэтая ня прымаецца. Устанаўліваецца парадак дня. З прапазыцыей аб устанаўленьні парадку дыскусый выступае сябар. б. ураду віл. сувязі каапэратываў п. Чыжэўскі. У час яго прамовы п. Вольскі галосна заяўляе: Як можна дапусьціць, каб тутака слухалі прамовы быўшага сябра ураду, рабіўшага надажыцьця.

Пры гэтых словах у салі падняўся гвалт п. Смоліч прасіў сход аградзіць б. сябраў ад абразу. На гэта п. Вольскі адказывае: „усякага збрадняжа можна выслухаць". Можна выслухаць, што скажуць у свае апраўданьне і сябры быўшага ураду. Зноў у салі падымаецца гвалт.

На пасяджэньні пасьля перарыву п. Грэбцоў зрабіў даклад рэвізыйнай камісіі. Пры гэтым пасьведчыў, што кнігі гандлёвыя і бухгалтэрыя знайдзены ў парадку.

Справа, аб затратах сувязі вялікага расходу цукру, і харчоў, была даложана Дэпартамэнту аправізацыі такое становішча было матывіравана цяжкімі грашавымі варункамі сувязі.

Камісія рэвізыйная пастанавіла ўсе матэрыялы якія тычацца апэрацыі скончыў рабіць сябра ўраду сувязі п. Паўловіч, які цяпер выехаў з Вільні. Гдзе знаходзіцца цяпер п. Паўловіч, то ня ведама.

Што рабілася ўрадам саюзу, то аб гэтым даў адчот п. Сташысь, які падкрэсьліў, што здачыненьне, якое было зроблена ня сувязьзю мела ў мэце для асабістай карысьцы сяброў.

Зьезд, які адбыўся цяпер чера[...] раду, меў на мэце закончыць старую справу і наладзіць далейшую працу сувязі.

У справе Сувязі п. Чыжэўскі перадаў гісторыю разьвіцьця сувязі, стараючыся апраўдаць яе дзеяльнасьць.

Пасьля двугадзінную прамову казаў п. Вольскі.

Кнуўшы ураду Сувязі абвіненьні у тым, што з'езд скліканы толькі дзеля таго, каб затушаваць справу надажыцьця. Акрамя гэтага пры звальненьні пэрсаналу сувязі урад звольніў людзей здольных і спэцыялістаў, а заставіў не спэцыялістаў.

Закончыў сваю прамову п. Вольскі прапазыцыей зацьвярджэньня новай агульна — краёвай сувязі каапэратываў, якая будзе мець характэр праўдзіва міжнарадовы, а не шавіністычна-беларускі, як да гэтага часу. П. Вольскі клiсія[...] прадстаўнікоў 400 каапэратываў пратэставаць проці дзейнасьці Віленскай Сувязі Каапэратываў.

Далейшыя дыскусыі паміж сябрамі быўшага ураду і апазыцыей мелі той самы гарачы характар.

А гадзіне 11 пасяджэньне было зачынена.

◆◆◆◆

Рэдактар і Выдавец Вацлаў Адамовіч.

Друкарня „ДРУК", Субач, 2.

